

Till Trafikförsäkringsbolagen

Sambandsfråga. Beräkning av inkomstförlust.

(Jfr nr 7/1980 med där gjorda hänvisningar)

Ärendet, som inkom till nämnden 30 maj 1980, behandlades vid nämndens sammanträde 13 augusti 1980.

I sitt yttrande i ärendet 13 augusti 1980 anförde nämnden (Öhman, Westlander, Wennborg och Hörlin) följande.

"N.N., född 1930, skadades vid en trafikolycka 30 november 1974, alltså för mer än fem år sedan. Hennes make omkom vid olyckan och hennes två barn skadades. I detta ärende är fråga om ersättning för N.N.:s skador. I ett annat, också denna dag handlagt ärende är fråga om underhållsersättning till N.N. och ett av barnen i anledning av makens död. De båda ärendena inkom till nämnden 30 maj 1980.

Medicinsk utredning.

N.N.:s skador från olyckan bestod - enligt läkarjournal - i hjärnskakning, stor sårskada i nacken och revbensbrott. I ett läkarintyg 4.12.1977 av överläkaren X vid psykiatriska kliniken vid Länssjukhuset i X-stad har antecknats bl.a. följande om N.N.: "Sedan bilolyckan för tre år sedan har hon haft ständig huvudvärk, yrsel av rotatorisk art, det blir mörkt för ögonen, hon blir illamående men kräks inte. Hon måste ligga stilla och kan inte vara uppe när dessa symtom kommer på. Symtomen har blivit värre och värre. Hon har försökt att arbeta men det går inte. Bilolyckan var en svår chock för henne och maken omkom i samband med denna. "

N.N., som arbetade som fabriksarbeterska vid tiden för olyckan, har därefter endast kunnat arbeta sporadiskt. Hon är beviljad helt sjukbidrag från och med 1 augusti 1979. Som grund för pensioneringen har försäkringskassan angivit psykiska besvär.

I nyssnämnda intyg 4.12.1977 yttrar överläkaren X ytterligare bl.a. följande: "N.N. är till sin läggning blyg och osäker men har tidigare såvitt man kan få fram, inte uppvisat någon symtomneuros. Först efter bilolyckan har hon fått symtom av psykisk art. Sambandet med bilolyckan framgår klart av anamnesen. Underteknad vill ställa diagnosen Neurosis post traumatica." Samma diagnos ställer överläkaren X i ett intyg av 25.11.1978.

Bolagets förtroendeläkare, professorn Y, har i handlingarna angivit 5.12.1975 att den dåvarande sjukskrivningstiden sannolik inte i fysisk mening var att hänföra till bilolyckan. "Tidigare manifesterade "neuros" symtom. Svåra familjeförhållanden, vilka förvärrats genom olyckshändelsen (makens död, sonens ansvar, m.m.). Reaktiv depression med nervöst betingade psykosomatiska besvär."

Professorn Y har 20.12.1977 antecknat följande: "1) Detta fall karakteriseras av en säker skallskada med uppgifter om commotio, vilket gör att traumatisk hjärnskada med kvarstående besvär inte kan motbevisas, trots att övervägande skäl talar för psykosomatiska sjukdomsmekanismer på basis av ovanligt starka (och begripligt övermäktiga) psykosociala motiv. Med hänsyn till den omsvängning som skett på senare år beträffande accepterat samband också i fall av traumatisk neuros är jag beredd att ändra min tidigare bedömning, framför allt därför att de neurotiska mekanismerna i detta fallet inte framstår såsom hysteriforma. - 2) Den totala medicinska invaliditeten kan taxeras till 30 % - det är omöjligt att uttala sig om hur mycket härav som i så fall skulle hänföras till själva olycksfallet och hur mycket som får antas bero på sorger och bekymmer med anledning av familjeproblemen. - 3) Föreslår definitivt eftersom uppgiften om försämring är illavarslande såsom tecken på fortsatta psykogena mekanismer."

Ytterligare har professorn Y antecknat bl.a. följande 22.11.1979: "Enligt läkarutlåtandet 78.11.25 var diagnosen "Neurosis post traumatica" och enligt försäkringskassan "Psykiska besvär". Detta styrker min tidigare bedömning att de psykiska besvären framför allt anses vara uttryck för den svåra psykiska chock - reaktionen och den efterföljande psyko-sociala problematiken, som alltså är en följd av de händelser, som var förknippade med olycksfallet. Jag trodde att detta numera godtogs såsom medicinsk invaliditet till följd av olycksfall, även om rent fysiska orsaker knappast medverkat i näm-

värd grad. Nuvarande situation tycks inte ha inneburit ändring sedan föregående bedömning. Det finns skäl att räkna med att hennes anpassningssvårigheter i Sverige utgör förklaringen till att den arbetsmässiga invaliditeten blivit så hög. Borde detta också inräknats i den medicinska invaliditeten?"

Enligt anteckning i nämndspromemorian 20.5.1980- således upprättad av bolagets handläggare - avser den av professorn Y angivna invaliditetsgraden, 30 %, "det totala insuffienstillståndet oberoende av orsak. Enligt förtroendeläkarens mening är endast en mindre del - uppskattningsvis 1/4 - hänförligt till den egna personskadan. Resterande till den sociala situationen i övrigt." Invaliditetsdagen anges av bolaget till 1.2.1975.

Bolaget har 5.1.1980 avlatit ett brev till överläkaren X med följande innehåll:"N.N. skadades i en trafikolycka som inträffade 74.11.30.- Vi har nyligen genom hennes ombud fått del av den medicinska utredningen som försäkringskassan haft för beslut om sjukbidrag. Bland dessa handlingar återfinns intyg 78.05.11 och 78.11.25 utfärdade av Er. - Vi har inhämtat yttrande från vår förtroendeläkare professor Y, om resttillstånd som kan bedömas kvarstå med anledning av de skador som N.N. ådrog sig vid olycksfallet. - Professor Y har bedömt, när det gäller de psykiska besvär som hon har, att orsaken till dessa är både den skada hon själv fick och hennes sociala situation där makens bortgång i samma olycka spelar en väsentlig roll. - Vid försök till uppdelning har professor Y angett att den dominerande orsaken är makens död och övriga sociala problem och endast en mindre del, ungefär 1/4, det egna olycksfallet. - N.N.:s ersättningsfråga kommer att prövas av Trafikförsäkringsanstaltens Nämnd dit vi snarast möjligt kommer att remittera ärendet. Innan vi gör detta vill vi gärna komplettera den medicinska utredningen och vore därför tacksamma om vi kunde få Er uppfattning om Ni själv kan ansluta Er till professor Y:s bedömning eller om sambandsfrågan enligt Er uppfattning bör bedömas på annorlunda sätt och i så fall vilket. - Vi svara naturligtvis för Ert arvode och är tacksamma få Ert svar snarast möjligt."

I anledning av bolagets skrivelse har överläkaren X svarat följande: "Som framgår av mitt intyg av den 77.12.04 har N.N. utsatts för ett flertal psykiska traumata tidigare i sitt liv utan att hon därför uppvisat någon symtomneuros, efter vad hon själv anger. Dels avled hennes 19-årige son genom drunkning, dels har hennes make dömts för våldsbrott till 12 års fängelse medan man ännu bodde kvar i Jugoslavien. - I samband med skalltraumat och olycksfallet omkom också hennes make. Det kan naturligtvis diskuteras hur stor del av hennes symtomatologi som är att hänföra till skalltraumat men om man tänker sig att maken omkommit utan att patienten hade fått någon skada, är det sannolikt att hon skulle ha drabbats av en tids depression medan hon nu har fått helt andra sorters symtom. - Framför allt med hänsyn till att hon tidigare utsatts för psykiska traumata utan att därefter få någon symtomneuros är det utomordentligt sannolikt att hennes nuvarande neuros helt är att hänföra till olycksfallet."

I skadeakten har antecknats 25.1.1980 efter en diskussion mellan en av skadereglerarna och professorn Y: "Det är fråga om uppfattningar som inte alls går att bevisa. Man kan alltså inte påstå att doktor X "har fel". - Man kan dock om hennes utlåtande säga att det hon anger som "helt andra sorters symtom" är symtom som också är vanliga vid depression. Det är alltså inget stöd för X deklarerade uppfattning. Professor Y tror fortfarande att de sociala problemen spelar en betydande/avgörande roll. Men han understryker "tror"."

Tidigare förhandlingar i ersättningsfrågan.

Enligt nämndens reglemente skall bolag till nämnden för yttrande hänskjuta fråga om ersättning för inkomstförlust under invaliditetstid om den medicinska invaliditeten uppgår till minst 10 %. Också annat ärende skall hänskjutas till nämnden om den skadade begär det.

Bolaget uppger nu i sin missivskrivelse till nämnden att bolaget slutreglerade skadan med utgångspunkt från 6-8 % invaliditet. Av handlingar i akten framgår att den avsedda regleringen skedde i maj - juni 1978. Bolaget uppger att erbjudandet, avseende 12.000 kronor, accepterades men att ombudet senare återkom och att bolaget då tog upp ärendet på nytt, varvid den utbetalta ersättningen av 12.000 kronor nu skall betraktas som a conto-ersättning. Av brevväxlingen framgår inte fullt klart om godtagandet av beloppet var slutligt eller om beloppet godtogs endast som ersättning för lyte och men

samt sveda och värk. N.N. har sedermera begärt nämndens prövning av skadeersättningen.

Den tidigare uppgörelsen - oavsett vilken innebörd den hade - hänsköts inte till nämnden.

Nämndens bedömning av sambandsfrågan.

I sin missivskrivelse anger bolaget nu en invaliditetsgrad av "30 % totalt" med tillägget "mindre än 10 % skadebetingad". Bolaget upp- tar i skrivelsen kalkyler med angivande av inkomstbortfallet olika år för N.N. Bolaget anger emellertid att bolaget med hänsyn till om- ständigheterna ("konkurrerande skadeorsaker") finner det rimligt att föreslå ersättning med hälften av den framräknade förlusten. Vidare föreslås ersättning för någon mindre merkostnad samt för lyte och men en ersättning baserad på 10 % som skadebetingad invaliditet.

Nämnden gör för sin del följande bedömning.

Av utredningen i ärendet framgår att N.N. fått en skallskada vid olyckstillfället och en svår chock av olyckan och mannens död. Efter skadetillfället har hon bestående psykiska problem. Nämnden finner av utredningen, framför allt överläkaren X:s på undersökningar av N.N. grundade utlåtanden, vidare framgå att N.N.:s bristande arbets- förmåga och övriga kvarstående besvär får anses vara till helt över- vägande delen betingad av hennes skallskada och andra skador vid olyckan och således vara skadestandsgrundande. N.N. är därför be- rättigad till full ersättning för sitt inkomstbortfall, för kost- nader och allmänna olägenheter samt för lyte och men.

Inkomstbortfall.

Nämnden föreslår följande beräkning av inkomstbortfallet under inva- liditetstiden från och med 1 februari 1975 (denna beräkning överens- stämmer i stort sett med bolagets beräkning av bortfallet i och för sig för åren till och med 1978; däremot har för 1979 och 1980 och därmed för framtiden gjorts vissa jämkningar).

Perioden 1 februari - 31 december 1975. Inkomstunderlaget för N.N. såsom oskadad bör beräknas till ca 39.500 kronor för år. N.N. har under perioden haft inkomst av eget arbete med ca 2.200 kronor för

år. Hon har uppburit sjukpenning med ca 27.500 kronor för år och skattefri ersättning från Arbetsmarknadsförsäkringar, avtalsgrupp-sjukförsäkringen (AGS), uppvärderad med hänsyn till skattefriheten, med ca 1.900 kronor för år. Den verkliga inkomsten under perioden har således uppgått till ca 31.600 kronor för år. Inkomstbortfallet bör skäligen beräknas till, avrundat, 8.000 kronor för år.

Ar 1976. Inkomstunderlaget såsom oskadad bör beräknas till ca 46.800 kronor. N.N.'s arbetsinkomst under året har uppgått till ca 14.500 kronor och sjukpenning till ca 22.900 kronor. AGS-ersättningen bör med hänsyn till skattefriheten värderas till ca 1.400 kronor. Inkomstbortfallet bör således beräknas till, avrundat, 8.000 kronor.

Ar 1977. Inkomstunderlaget såsom oskadad för N.N. bör beräknas till ca 49.900 kronor. N.N. har under året uppburit lön med ca 23.500 kronor och sjukpenning med ca 20.800 kronor. AGS-ersättningen bör beräknas till ca 600 kronor. Inkomstbortfallet bör således beräknas till, avrundat, 5.000 kronor.

Ar 1978. Inkomstunderlaget såsom oskadad bör beräknas till ca 55.400 kronor. Arbetsinkomsten under året har uppgått till ca 3.800 kronor, sjukpenningen till ca 48.500 kronor och AGS-ersättningen efter viss uppräknings med hänsyn till skattefriheten till ca 2.200 kronor. Inkomstbortfallet har således uppgått till, avrundat, 1.000 kronor.

Ar 1979. Inkomstunderlaget såsom oskadad bör beräknas till ca 58.200 kronor. Arbetsinkomsten under året har uppgått till ca 5.400 kronor, sjukpenningen till ca 29.100 kronor och AGS-ersättningen efter sedvanlig uppräknings till ca 8.100 kronor. Vidare har N.N. fått sjukbidrag med ca 14.000 kronor. Inkomstbortfallet bör således beräknas till, avrundat, 1.600 kronor.

Ar 1980. Inkomstunderlaget såsom oskadad bör beräknas till ca 62.000 kronor. Under året beräknas N.N. få AGS-ersättning efter viss uppräknings med hänsyn till skattefriheten med ca 16.800 kronor och sjukbidrag med ca 36.300 kronor. Inkomstbortfallet under 1980 bör skäligen beräknas till, avrundat, 9.000 kronor.

År 1981 och därefter. Samma inkomstbortfall för år som för 1980 bör antas till dess N.N. fyller 65 år, varefter inkomstbortfallet får förutsättas nedgå till hälften.

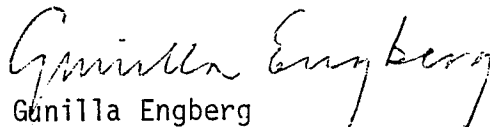
Ersättning för inkomstförlust.

Som framgår av vad nämnden har angivit i det föregående anser nämnden att hela inkomstbortfallet är betingat av de skador som N.N. drabbades av vid bilolyckan. N.N. är således berättigad till ersättning av trafikförsäkringen för inkomstförlust med 8.000 kronor för år för perioden från och med 1 februari till och med 31 december 1975 och för 1976, med 5.000 kronor för 1977, med 1.000 kronor för 1978, med 1.600 kronor för 1979 och med 9.000 kronor för år för tiden från och med 1 januari 1980 till dess hon fyller 65 år, varefter ersättningen bör utgå med hälften härav eller 4.500 kronor för år livsvarigt.

Ersättning för kostnader, olägenheter samt lyte och men.

N.N. har behov av hjälp i hemmet till följd av skadorna vid olyckan. Hon har anspänning i hushållsarbetet. För sådana kostnader och olägenheter samt för lyte och men bör ersättning utgå i form av ett engångsbelopp. Kostnads- och olägenhetsersättningen från och med 1 februari 1975 bör grundas på ett årsbelopp av 1.200 kronor. Fem årsbelopp eller 6.000 kronor får betraktas såsom förfallna. Återstående årsbelopp bör kapitaliseras efter en faktor av 14,1. Ersättningen för lyte och men bör bestämmas efter en invaliditet av 30 % till 16.000 kronor. Engångsbeloppet bör således utgå med, avrundat och utan reduktion, 40.000 kronor."

Stockholm 13 augusti 1980

Gunilla Engberg